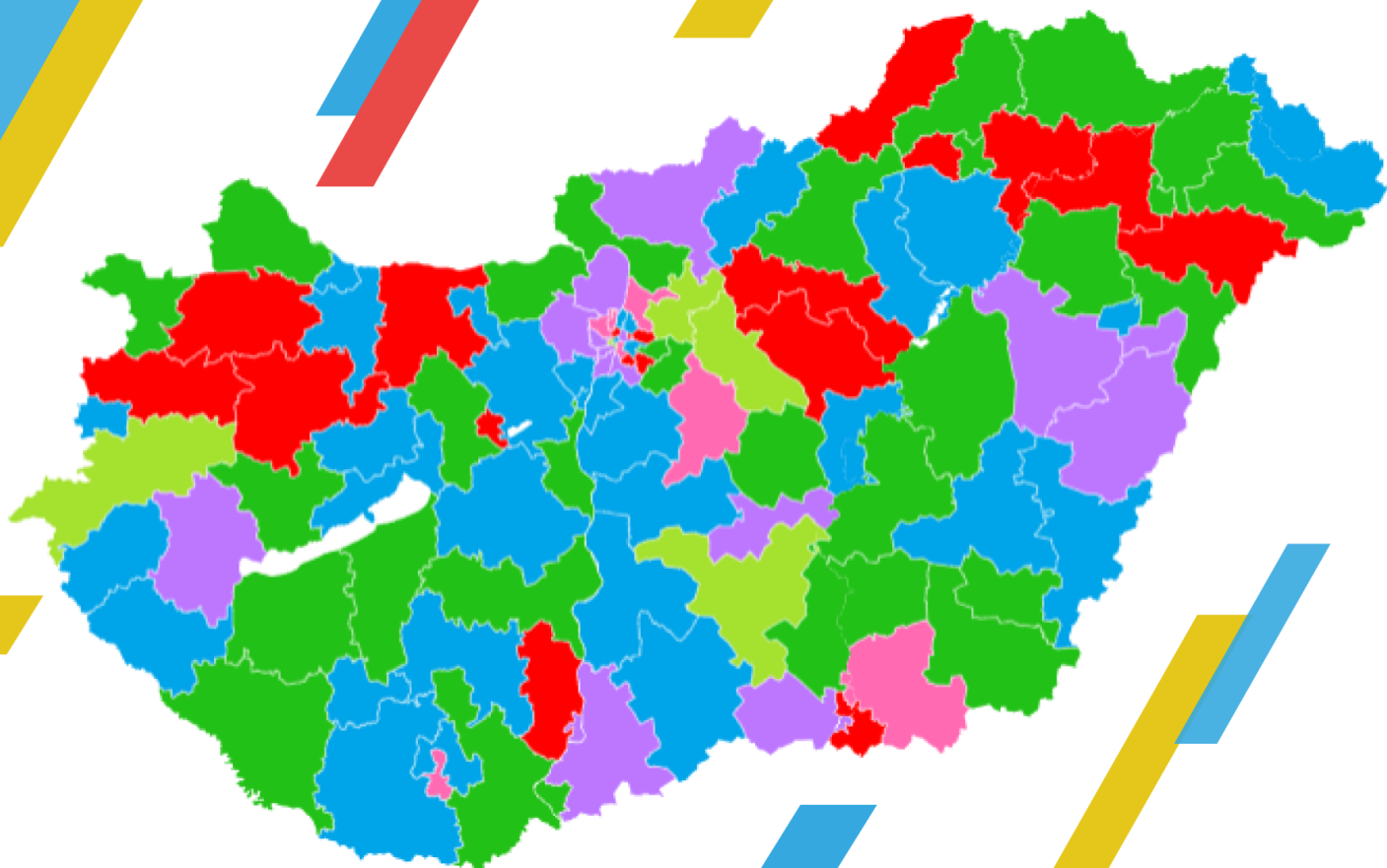


SOKSZÍNŰ ELLENZÉK

AZ ELŐVÁLASZTÁSI EREDMÉNYEK ELEMZÉSE



www.21kutatokozpont.hu

Vezetői összefoglaló

A 21 Kutatóközpont [legutóbbi tanulmánya](#) az ellenzéki előválasztás résztvevőinek demográfiai és politikai hátterét, az ellenzéki pártok közötti erőviszonyokat és az előválasztás választókerületi küzdelmeinek várható kimenetét vizsgálta. Jelen tanulmányban az előválasztás győzteseit vesszük sorra hasonló szempontok alapján, valamint reflektálunk az előző tanulmányunkra. Kitérünk arra is, hogy mi alapján becsültünk felül, vagy éppen alul pártok győztes indulóinak számát. Megvizsgáljuk azt is, hogy a választók milyen mértékben osztották meg szavazatukat a jelöltek és az őket támogató miniszterelnök-jelöltek között, végül pedig kitekintést adunk a második fordulóra is.

Az előválasztás a legfontosabb célját teljesítette: minden körzetben és a második forduló után miniszterelnök-jelölti szinten is egyetlen kihívó fog szemben állni a Fidesz jelöltjével. Minden súrlódás ellenére egyik résztvevő sem vonta kétségbe a játékszabályokat, az eddigi hírek szerint semelyik vesztes nem fog indulni az általános választáson. Az ellenzéknek komoly láthatóságot biztosított a folyamat - milliós nézettségű miniszterelnök-jelölti vitákkal -, valamint az első fordulóban várakozásokat felülmúló számú, 633 ezer választót is sikerült bevonni, közel 800 településen. Ugyanakkor a kistélepes jellegű körzetekben nemcsak abszolút számban, hanem az ellenzéki szavazók arányában is jócskán elmaradt a részvétel a fővárositól. Az előválasztás szelektáló funkcióját is betöltötte, több botrányba keveredett jelöltet is kirostáltak a választók. Az is bebizonyosodott, hogy a verseny nyílt, ugyanis számos inkumbens, korábban egyértelműen esélyesnek tűnő jelölt is elbukott (Tóth Csaba, Molnár Gyula, Burány Sándor).

A DK és a Jobbik nyerte meg a legtöbb egyéni körzetet (32 és 29 darabot), fölényük különösen a billegő és a kormánypárti választókerületek között jelentős, azoknak több, mint felét vitték el. Éppen ezért a két párt tudna a legtöbbet profitálni az ellenzék jövő évi győzelméből. A Jobbik ugyanakkor mindössze 3 biztos ellenzéki körzetben könyvelhetett el győzelmet, ebben nemcsak a Momentum és az MSZP, hanem még a Párbeszéd is megelőzte. Összességében azonban kiegyensúlyozott kép rajzolódik ki, még a legtöbbet nyerő DK is csak kevesebb, mint egyharmadot ért el az összes körzet tekintetében, sőt, ez az arány fennáll mindhárom kategória esetében. Ahogy az előző tanulmányunkban írtuk, nagy az esélye annak ellenzéki győzelem esetén, hogy még a legkevesebb képviselővel rendelkező LMP is nélkülözhetetlen lesz a parlamenti többség fenntartásához. Összességében azonban már a második forduló előtt is látszik, hogy a DK lépett előre a legtöbbet az ellenzéki pártok közül, Gyurcsány Ferenc pártja ugyanis miniszterelnök-jelölti és képviselőjelölti szinten is sikeres volt. A többi párt a két versenyszámból csak legfeljebb az egyikben teljesített jól.

Az összes induló között elég magas volt a politikai tapasztalattal nem rendelkező jelöltek és a párton kívüliek aránya is, a győztesek között azonban már sokkal nagyobb arányban találunk párttagokat, sőt, párteltekhez tartozókat. Szintén csökkent a talpon maradt jelöltek között a nők aránya, ráadásul jelentős részüket kormánypárti körzetekben indítják a pártok, így a befutók között még kisebb arányban lehetnek majd nők.

A szavazatmegosztásról szóló elemzésben kimutattuk, hogy igen szoros volt a statisztikai kapcsolat a választókerületekben az egyéni jelöltek, és az őket támogató miniszterelnök-jelöltek összesített szavazataránya között: azok a jelöltek szerepeltek jobban, akik szélesebb szervezeti és miniszterelnök-jelölti támogatással rendelkeztek. Ugyanakkor voltak kivételek felfele és lefele is: egyes jelöltek jóval magasabb szavazatarányokat értek el, mint az őt támogató miniszterelnök-jelöltek - mások pedig jóval alacsonyabbat.

A miniszterelnök-jelölti választás második fordulójának eredményét nehéz prognosztizálni úgy, hogy a résztvevők számát sem ismerjük biztosan. Ha mindhárom jelölt elindul, akkor Dobrev Klára várhatóan nagy fölényrel fog nyerni. A korábbi elemzői konszenzus szerint, ha Karácsony Gergely és Márki-Zay Péter közül az egyik visszalép, akkor a másik esélyessé válik, mivel összesített első forduló szavazatszámuk (Fekete-Győr András támogatóival kiegészülve) jóval meghaladja Dobrev Kláráét. Ugyanakkor a második forduló is mobilizációs verseny lesz, ebben pedig a DK bizonyult a legjobbnak az első fordulóban. Ráadásul Karácsony és Márki-Zay elhúzódó tárgyalásainak és üzenetéseinek kihatását is nehéz megbecsülni, nem lesz könnyű a visszalépő jelölt híveit is rávenni arra, hogy a másikra szavazzanak. Ha az egyik polgármester visszalép a másik javára, akkor becslésünk szerint legalább félmillió második forduló résztvevőre van szükség, ahhoz, hogy nyerjenek.

Az előválasztás céljainak áttekintése¹

Az előválasztástól legalább 6 cél beteljesülését várhatta az ellenzék:

1. A folyamat végén minden körzetben egy jelölt legyen, ahogy a teljes ellenzék élén is egy jelölt legyen a Fidesz ellen

Az első cél csak abban az esetben nem teljesült volna, ha valamelyik résztvevő nem fogadja el a játékszabályokat, nem ismeri el a vereségét, a veresége ellenére is elindul az általános választáson. Ilyen esetről nem tudunk, az előválasztás tehát a fő célját maradéktalanul betöltötte.

2. Ellenzék egységének, kohéziójának megőrzése

Rengeteg adok-kapok volt az első forduló előtt is, ezek jó része azonban képviselőjelöltekre koncentrált. A második forduló előtt – különösen Karácsony Gergely és Márki-Zay Péter közeledését követően – viszont mintha szintet lépett volna az ellenzéken belüli ellenségeskedés, a céltáblák szerepét pedig immár rendszeresen a miniszterelnök-jelöltek töltik be². A tanulmány megírásának időpontjáig azonban még nem tűnt úgy, hogy visszafordíthatatlan elidegenedés indult volna el, vagy az előválasztás, mint intézmény kérdőjeleződött volna meg. Azonban van egy határ, amin nem mehetnek túl az előválasztás résztvevői, ha azt kívánják elérni, hogy a híveik egységesen felsorakozzanak a másik párt jelöltje mögött is, ha ő lesz a győztes. Ennek átlépése még nagyobb probléma lenne, mintha a kevésbé integratív jelölt győzne.

3. Ellenzéki választók bevonása

634 ezer résztvevő – a teljes választóközönség nagyjából 8 százaléka, az összes ellenzéki választó harmada/negyede – az első fordulóban még [nemzetközi összevetésben sem számít alacsony számnak](#), ahhoz képest pedig különösen sok, hogy ez volt az első országos előválasztás Magyarországon. Szintén figyelemre méltó, hogy több, mint százezer ember online tudott voksolni.

További pozitívum az ellenzék számára, hogy mind a 106 körzetben volt előválasztás, és ezek elsősorban többségében volt is érdemi verseny. Az ellenzék közel 800 településen fizikailag is meg tudott jelenni – ezek között alighanem több száz olyan volt, ahol ez az első alkalommal történt 2010 óta. A részvétel területi mintázata ugyanakkor már némiképp egyenetlen volt, egyes fővárosi

¹ A tanulmány lezárásának időpontja: 2021, október 6.

² Jellegzetes példa Czeglédy Csaba DK-s képviselő kijelentése: „A rendkívül nagy arccal, legtöbb pénzből kampányoló Karácsony, aki sofőr nélkül Szombathelyre sem találta el magát, vidéken csúfosan szerepelt.”

körzetekben majdnem minden második ellenzéki választópolgár leadta a szavazatát (ez akár 10 ezer feletti résztvevőt is jelenhetett), néhány kistélepuségi jellegű – kormánypárti többségű – körzetben viszont nemcsak, hogy abszolút számban jóval kevesebben vettek részt (2-3 ezren), hanem még az ellenzéki szavazók százalékban is jóval alacsonyabb éltek a lehetőséggel (kevesebb, mint 20%). Zuglóban 14328-an szavaztak, Balassagyarmaton viszont csak 2488-an. Sok billegő választókerületben ennél csak minimálisan volt magasabb a résztvevők száma és aránya, például a Borsod 5-ös EVK-ban 3284 ember voksolt, ami kevesebb, mint ötöde a helyi ellenzéki szavazóknak³. Az ellenzék a vidéki jelenlétkben sokat lépett előre, de még mindig sokat kell fejlődni, ha nyerni akar.

4. Ellenzék láthatóságának, jelöltek ismertségének növelése

Ez egészen biztosan teljesült, a kormánytól anyagilag nem függő sajtó nagy terjedelemben számolt be az eseményekről, az ATV-s és RTL-es viták milliós nézettsége is sikernek tekinthető. Még a végső győzelemre mindvégig esélytelen Fekete-Győr András ismertsége is nagyot nőtt. A helyi képviselőjelöltek is sok esetben számukra szokatlan láthatóságot élveztek, a viták és a kampány során értékes tapasztalattal gazdagodhattak. Még ha a legtöbb választókerületben alacsony is maradt az ismeretségük, így is sok választó találkozhatott a nevükkel. Előválasztás nélkül biztos, hogy rosszabbul állnának a jelöltek e tekintetben.

5. Egészséges szelekció a jelöltek között, a folyamat végén a Fidesz ellen is esélyesebb jelöltek nyerjenek

Nem könnyű megmondani, hogy ki az esélyesebb a Fidesz ellen, ám az alighanem az egész ellenzék előnyére vált, hogy több – korábban erősnek gondolt – politikus is elbukott azok közül, akiknek az ügyeitől, cselekedeteitől, „botrányától” volt korábban hangos a sajtó. Az offshore-céghálója miatt támadott DK-s Ráczné Földi Judit, a karlendítése miatt kritizált jobbikos Farkas Péter Barnabás, a korábbi cigány- és zsidóellenes kijelentéseiről elhíresült jobbikos Süle Zsolt és Tóth Péter (utóbbi a melegeket is „genetikai hulladéknak” nevezte), a 18 évesen szintén hasonló szellemiségben nyilatkozó momentumos Nemes Balázs, a szavazatvásárlással vádolt MSZP-s Király József is elbukott a választáson (Tóth Péter, Farkas Péter Barnabás és Nemes Balázs bocsánatot kértek). A legnagyobb katarzist és meglepetést azonban minden bizonnyal a zuglói Tóth Csaba veresége jelenthette, a korábban esélyesnek gondolt politikus kevesebb, mint 20%-ot kapott Hadházy Ákos ellenében. Mindegyik alább felsorolt politikust könnyebb lett volna támadnia a Fidesznek, mint a végül győztes ellenfelüket.

Ráczné és Farkas veresége is jókora meglepetésnek számít. Megítélésünk szerint még az inkumbens Burány Sándor (BP09-ben a DK-s Arató Gergely verte meg), a DK-hoz átvált Molnár Gyula (a momentumos Tóth Endre győzte le), az MSZP-s Bangóné (a momentumos Kiss Lászlótól kapott ki) veresége is meglepetésnek számít, mindhárman ismertebbek voltak ellenfelüknél, az első kettő inkumbens képviselő is volt. Szintén meglepő, hogy Szabolcs 6-ban a kizárólag az

³ A 2018-as parlamenti választás részvételi adataiból indultunk ki, azt a számot szoroztuk meg minden körzetben a 2019-es EP-választáson a hatpárti ellenzék összesített arányával.

MSZP-Párbeszéd által támogatott Tóth Viktor le tudta győzni a Jobbik 4 logóval induló jelöltjét, Béltéki Bélát, Borsod 7-ben pedig a korábban budapesti főpolgármesteri jelöltként induló, csak a DK támogatását élvező Sermer Ádám kerekedett felül az 5 támogató szervezettel rendelkező MSZP-s Kormos Annán. A meglepetések jelentősége abban áll, hogy bizonyítják, az előválasztás nem volt „lezsírozva”.

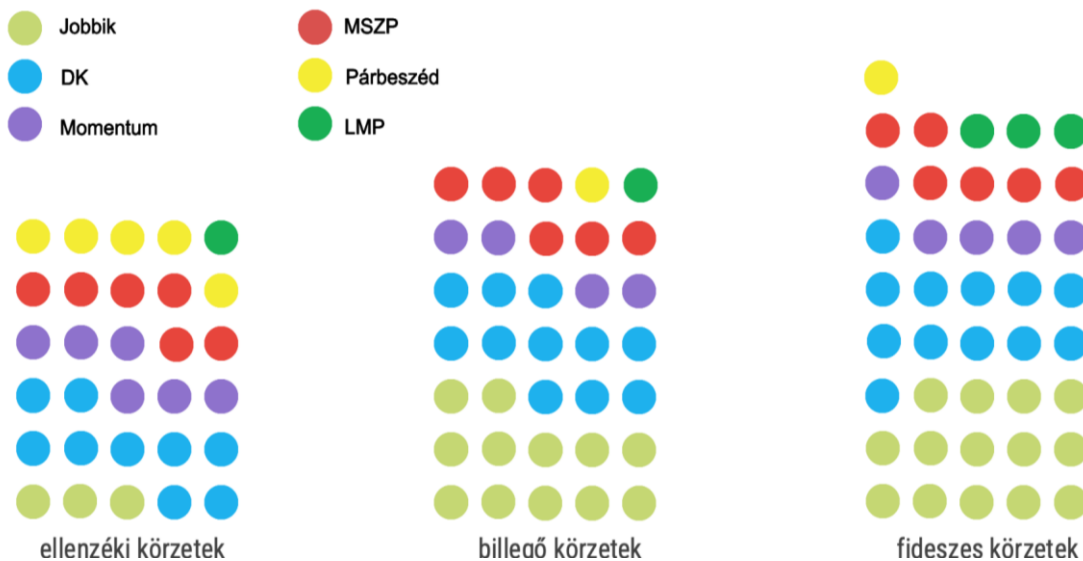
6. A folyamat zökkenőmentes lebonyolítása

Rengeteg nehézség és fennakadás adódott a folyamat során, ezek egy részét biztos meg lehetett volna előzni. Mindezzel együtt az első napok nehézségei után beindult az online szavazás, összességében valószínűleg a szavazni szándékozó állampolgárok elsöprő többsége tényleg le is tudott szavazni.

Előválasztási eredmények

A 21 Kutatóközpont korábbi tanulmányában használt tipológiája⁴ alapján bemutatjuk, hogy melyik párt hány nyertes körzetet tudhat magának.

1. ábra - Az egyes pártok előválasztáson elnyert körzetei (egy pont egy nyertes jelöltet reprezentál)



⁴ A különböző körzetek politikai orientációját a 2019-es európai parlamenti és önkormányzati választási eredményei, közvélemény-kutatások és a jelöltek ismertsége, médiamegjelenései alapján kategorizáljuk. Egy körzet lehet ellenzéki, billéző vagy fideszes.

A **Demokratikus Koalíció** nyert a legtöbb választókerületben az előválasztáson. A választókerületek 30%-ában DK-s jelölt mérkőzhet meg a Fideszes kihívóval 2022-ben. Ha csak az ellenzék számára biztosan nyerhető körzeteket vizsgáljuk, azok közül is a DK nyerte a legtöbb körzetet.

A **Jobbik** a 106 választókerület eredményeit összevetve jól szerepelt az előválasztáson, a DK-hoz hasonlóan majdnem a körzetek 30%-ában Jobbikos jelölt nyert. Ugyanakkor a 29 nyertes képviselőjelöltjük közül csak 3 olyan van, aki ellenzéki körzetben, és 12, aki billegő körzetben indulhat a Fideszes jelölt ellen. Így a legtöbb csatatérkörzetben Jobbikos jelölt indul majd az országgyűlési választáson.

Az **MSZP** az összes körzet 17%-át szerezte meg az előválasztáson. Minden ötödik könnyen nyerhető körzetben MSZP-s jelölt indul 2022-ben a kormánypárt jelöltje ellen. A **Momentum** a DK, a Jobbik és az MSZP után a negyedik legtöbb jelöltet indíthatja 2022-ben. 15 jelöltje közül 6 ellenzéki, 4 billegő és 5 Fideszes körzetben lesz az ellenzék közös jelöltje. A **Párbeszéd** az összes körzet 7 százalékát szerezte meg, annak ellenére, hogy az országos támogatottsága a közvéleménykutatások szerint mindössze 1 százalék körül mozog. Az elnyert körzetek nagy része "ellenzéki", vagyis jó eséllyel valós mandátumra váltható 2022-ben. Még ha listáról nem jutna be egy Párbeszédese induló sem, akkor is önálló frakciót tudnának alakítani az 5 befutó helyen induló képviselőjelölttel.

Az **LMP** kis országos támogatottsága ellenére 4 körzetet meg tudott nyerni. Ugyanakkor azok közül csak egy lesz jó eséllyel nyerhető 2022-ben (vagyis az inkumbens Csárdi Antal az egyedüli biztos befutójuk). További egy LMP-s jelölt nyert billegő körzetben, a maradék három viszont kis eséllyel nyerhető körzetben szerezte meg az indulási jogot.

Összességében a DK és a Jobbik nyerték a legtöbb választókerületet, a Párbeszéd és az LMP pedig a legkevesebbet. Az ellenzékinek számító körzetek megoszlása még kiegyenlítettebb, itt a Jobbik szerepel jóval gyengébben, a Párbeszédnek viszont szinte az összes körzete ilyenek számít. Ahogy a korábbi elemzésünkben írtuk, a Jobbik és a DK fogja a billegő és kormánypárti választókerületek nagy részében felvenni a versenyt a Fidesszel. Legnagyobbat ők nyernének egy elsöprő ellenzéki sikerrel, azonban legkevésbé a Jobbik van bebiztosítva.

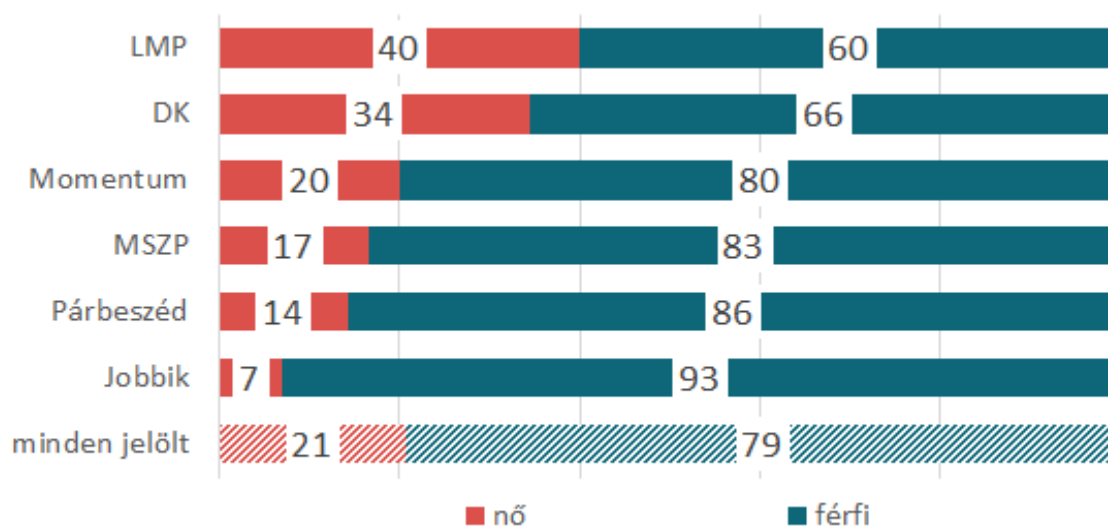
1. táblázat - A pártok által elnyert választókerületek száma (zárójelben a 21 Kutatóközpont első forduló előtti becslése)

	DK	Jobbik	MSZP	Momentum	P	LMP	ellenzék együttvéve
összes EVK	32 (+3)	29 (-5)	18 (+7)	15 (-5)	7 (0)	5 (0)	106
ellenzéki	9 (+1)	3 (-1)	6 (+1)	6 (-1)	5 (0)	1 (0)	30
billegő	11 (+2)	13 (-1)	3 (0)	5 (-1)	1 (0)	2 (0)	35
kormánypárti	12 (0)	13 (-3)	9 (+6)	4 (-3)	1 (0)	2 (0)	41

A becslésünktől való eltérés nagy része a kormánypárti választókerületekben realizálódott, ahol az MSZP jóval többet, a Jobbik és a Momentum pedig kevesebbet nyert, mint amire számítottunk. Ezekben a körzetekben nem készültek felmérések, és a pártok erőviszonyai is nehezebben voltak feltérképezhetőek. Néhány esemény a becslésünk után történt, ami befolyásolhatta a választókat (a jobbikos Farkas Péter Barnabás karlendítős képe, Ráczné Földi Judit DK-s jelölt offshore-cégügyei). Emellett, fontos kiemelni, hogy míg a közvélemény kutatások első sorban pártpreferenciát mérnek, az előválasztás, mint mobilizációs verseny kimenetelét kevésbé lehetett előre jelezni.

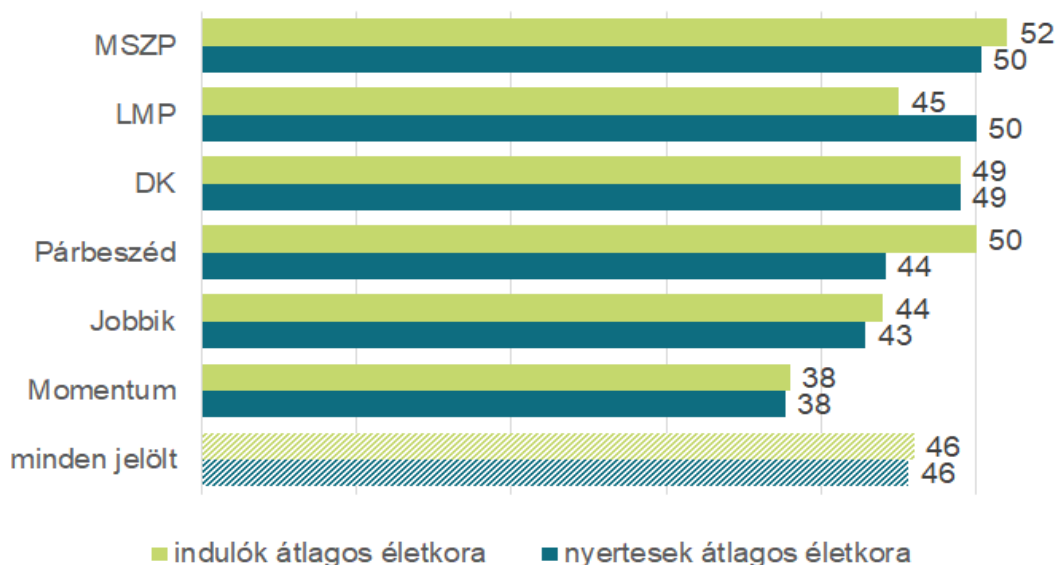
Egyéni képviselőjelöltek

2. ábra - Az egyes frakciókban induló nyertes jelöltek nemi aránya



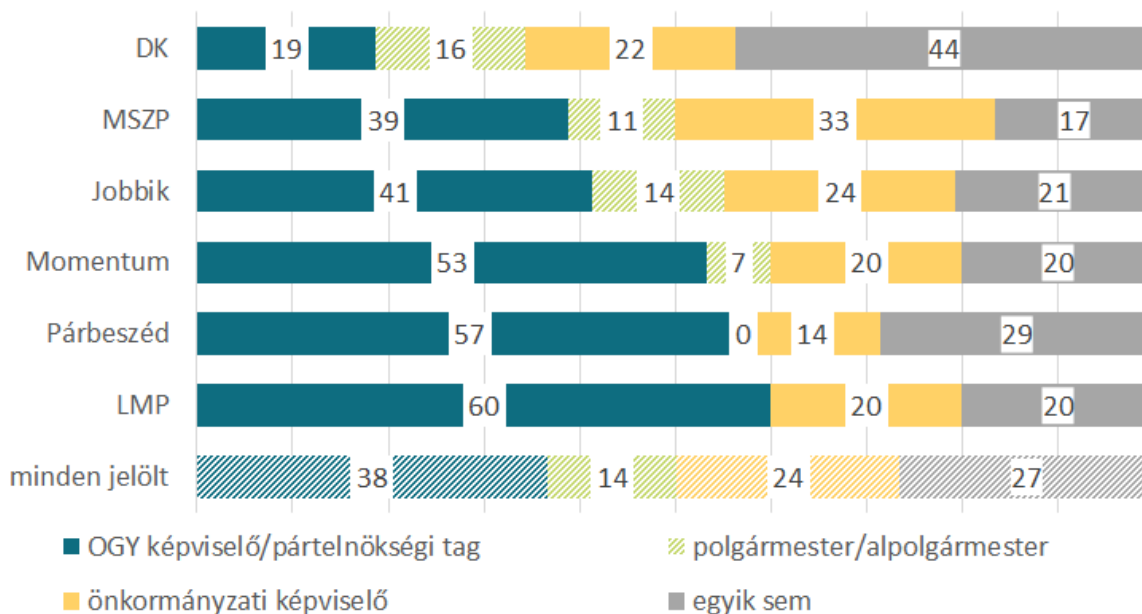
A második ábrán láthatjuk a különböző pártok nyertes jelöltjeinek nemek szerinti megoszlását. Összességében elmondható, hogy a DK (a nyertesek 34%-a, az indulók 32%-a volt nő) és az LMP (40% a nyertesek, 22% az indulók közt) kivételével arányaiban kevesebb női jelölt győzött, mint ahány elindult. A női képviselőjelöltek valódi esélyeit természetesen nagyban meghatározza a [választási körzetük jellege](#) (ellenzéki/billegő/kormánypárti). Mivel több női jelöltet is a szinte nyerhetetlen kormánypárti körzetekben indítottak, a jövő évi országgyűlési választások során tovább csökkenhet a női nyertesek aránya.

3. ábra - Az egyes frakciókban induló és nyertes jelöltek életkora



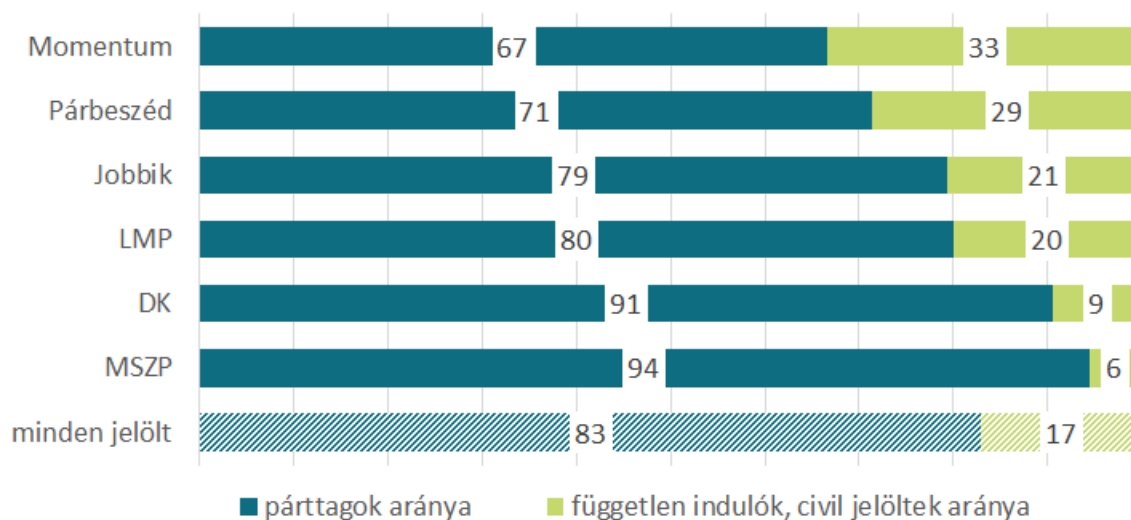
A harmadik ábráról az egyes pártok indulóinak és nyerteseinek átlagos életkorát olvashatjuk le. Az LMP-n kívül mindegyik párt nyerteseinek átlagéletkora alacsonyabb, vagy egyenlő az indulóik átlagos életkorával. A legnagyobb eltérést a Párbeszédnél találhatjuk, ahol hat évvel fiatalabb, míg az LMP esetén öt évvel idősebb a nyertesek átlagéletkora az indulókénál. Az előválasztás legfiatalabb nyertesei a momentumos Hajnal Miklós és a jobbikos Schwarcz-Kiefer Patrik, mindketten 26 évesek. A legidősebb nyertes pedig a 68 éves, MSZP-s Kertész Ottó.

4. ábra - Az egyes frakciókban induló nyertes jelöltek politikai szerepek szerint



Megnéztük az egyes frakciókban induló jelölteket politikai szerepük szerint is. A 4. ábrán láthatjuk, hogy a korábban betöltött politikai szerep előnyt jelenthetett az induló jelölteknek, ezen belül is az országgyűlési képviselőség és pártelnökségi tagság lehetnek húzóerők több szempontból is. Mind a Párbeszéd, Momentum, Jobbik, MSZP, LMP/egyéb pártok nyertes jelöltjei közt nagyobb számban megtalálhatóak ezen két tisztség valamelyikét betöltő képviselők, mint arányaiban ezen frakciók induló jelöltjei közt. Például a Momentum esetében míg képviselők mindössze 5 százaléka töltött be hasonló pozíciót korábban, nyertes képviselők 53 százaléka került ki közülük. Ebből egyrészt lehet arra következtetni, hogy a szélesebb körű ismertség és pozíciójukból fakadó láthatóság javíthatta az esélyeiket. Azonban feltehetőleg ennél is fontosabb korábbi tanulmányunk megállapítása, mely szerint ezek a jelöltek élvezték az előválasztási kampány erőforrásainak jelentős részét, így tovább növelve előnyüket mozgósítási szempontból is. Továbbá nem szabad elfelejtenünk, hogy számos párt ismertebb jelöltjei eleve az ellenzék számára nyerhető körzetben indultak, ezzel is növelve esélyeiket. Ilyen például az LMP-s Csárdi Antal az ellenzéki BP01-ben, vagy a Párbeszédés Szabó Tímea BP10-ben. Érdekes megfigyelni, hogy a DK az egyetlen párt, ahol arányaiban mindössze 2 százalékponttal több nyertesük, mint induló jelöltjük került ki a legmagasabb pozíciókból. Mindemellett az ellenzéki pártok közül kimagasló arányban, 44 százaléka a megválasztott jelöltjeinek nem töltött be korábban semmilyen politikai tisztséget. Ez az adat magyarázható a DK előválasztáson elért vezető szerepével, hiszen a sikeres országos kampánynak és mozgósításnak lehet köszönhető, hogy korábban politikában ismeretlen jelöltjeiket is győzelemre juttatták.

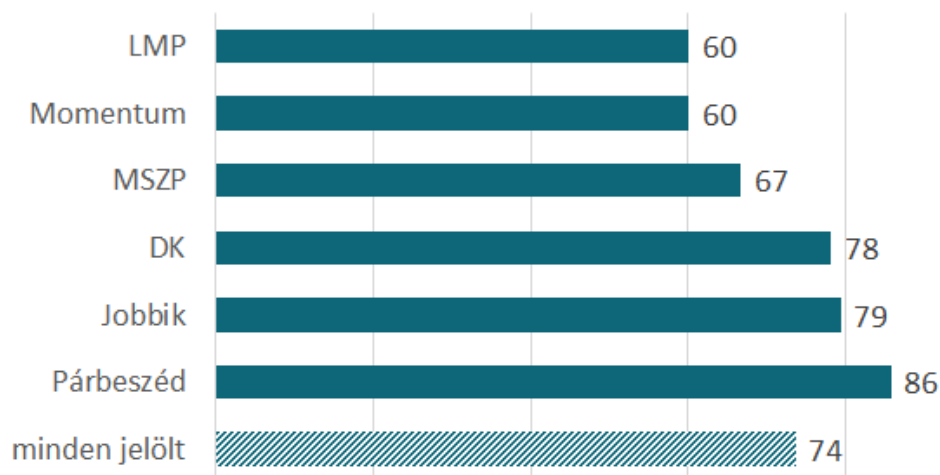
5. ábra - Párttagok aránya a győztes jelöltek között, frakciók szerinti bontásban



Megvizsgáltuk a párttagok arányát saját nyertes jelöltjeik közt is (5. ábra), mely szinte pontosan megegyezett az induló jelöltek körében megfigyelt arányokkal. Nagyságrendileg elmondható, hogy a nyertesek ötöde (17 százalék) független, civil jelölt, ahogy az indulóké is (köztük 20 százalék). Csaknem minden párt győztes jelöltjei közül kicsivel nagyobb arányban kerültek ki független politikusok. Ez alól kivétel volt a Jobbik, aki bár a legtöbb civil jelöltet ígérte, ezt

nyertesei közt 6 százalékponttal alul teljesítette. Kiemelkedett viszont a Momentum, amely arányaiban a legtöbb civil jelöltet tudhatja magáénak nyertesei közt, ezzel megduplázva (16 százalékról, 33 százalékra) az indulók közti független képviselők hányadát. Ez többek közt olyan országosan is ismert független politikusainak is köszönhető, mint Szél Bernadett vagy Hadházy Ákos, de olyan civil jelöltjeik is sikeresek voltak, mint például Szabó Szabolcs (BP17).

6. ábra - Helyben lakók aránya a győztes jelöltek között, frakciók szerinti bontásban



A hatodik ábráról azt olvashatjuk le, hogy a nyertesek közel háromnegyede rendelkezik lakóingatlanl saját egyéni választókerületében. A Momentumon kívül mindegyik másik párt nyertesei körében magasabb, vagy megegyező ez az arány az adott párt indulói közötti aránnyal, de a Momentum esetében is csak 2 százalékpontos csökkenésről beszélhetünk. A Párbeszéd esetében 3, az LMP és az MSZP esetében 4, a Jobbik esetében 6 százalékponttal nőtt a helyi nyertesek aránya a helyi indulókéhoz képest. Ez alapján azt állapíthatjuk meg, hogy a helyi kötődés hozzájárulhat az indulók eredményességéhez.

Mit jelenthetnek az eredmények az egyes indulóknak?

Jobbik

A Jobbik legnagyobb vesztesége az előválasztás során az, hogy Jakab Péternek nem sikerült dobogós helyet szereznie a miniszterelnök jelölti versenyben, Márki-Zay Péter megelőzte őt. A Jobbiknak a DK után a második legtöbb egyéni választókerületi győzelmet sikerült bezsebelniük,

ami megfelel az előzetes várakozásoknak, ugyanakkor számát tekintve ez öttel kevesebb EVK, mint amit az előválasztási elemzésünkben becsültünk. Azt is szem előtt kell tartani, hogy ezek között a választókerületek között kevés a biztosan nyerhető. A DK-val való összefogás eredményeképp a Jobbik vidékre fordította energiáit, budapesti kampánya nem volt jelentős. A párról alkotott képen ronthat az ózdi jelöltjük karlendítéses botránya.

MSZP-P

Karácsony indult a legkedvezőbb pozícióból a miniszterelnök jelöltek közül, azonban ezt nem tudta kihasználni kampánya során. Míg a kampány kezdetén első helyre várták, végül második helyet szerzett Dobrev mögött közel 8 százalékpontos lemaradással. Az MSZP a harmadik legtöbb EVK-ban nyereséget szerző párt, 18 jelöltet indíthatnak a 2022-es választásokon. A Párbeszéd aránylag sok EVK-ban tudott nyerni országos támogatottságához képest. Sok inkumbens, jól ismert arcot elvesztettek, vagy azért, mert átmentek a DK-ba (Szakács László, Molnár Gyula), vagy azért, mert vereséget szenvedtek az előválasztáson (Komjáthi, Bangóné, Burány, Tóth Csaba). Tóth Csaba kiütéses veresége jelentős szimbolikus veszteség az MSZP számára. Ugyanakkor az is igaz, hogy az MSZP-Párbeszéd (az LMP-vel kiegészülve) alacsony társadalmi támogatottsága ellenére a Jobbikkal és a DK-val azonos nagyságrendű győztes jelölttel rendelkezik, és a miniszterelnöki verseny megnyerésére is jó esélyük van.

LMP

Az LMP a Párbeszédhez hasonlóan több EVK-ban tudott nyerni, mint amennyi következne a párt támogatottságából. Ugyanakkor Ungár veresége Czeglédyvel szemben negatívum a párt számára, bár szoros a végeredmény. Egy ellenzéki kerületet vittek, Budapest 1. sz. választókerületében Csárdi Antalnak szavaztak bizalmat a választók.

DK

Az előválasztás legnagyobb nyertese a pártok közül a DK. A miniszterelnök jelölti versenyben Dobrev fölényes győzelmet aratott az első fordulóban, ami betudható a sikeres mozgósításnak és Dobrev vidékjárásának is. Az is szerepet játszott, hogy a Fidesz lejárató kampánya Karácsonyt vette célba, őt kötötték Gyurcsányhoz Dobrevvel szemben. Nem csak a miniszterelnök jelöltek között teljesített jól a párt, hanem EVK-szinten is, hiszen ők nyertek a legtöbb kerületben az összes párt közül. Ha Dobrev nyer, tovább haladhatnak az ellenzéki dominanciához vezető úton. Ugyanakkor ezt a céljukat még mindig nem érték el, ahogy arra korábban utaltunk.

Momentum

A Momentum számára a legnagyobb kudarc az előválasztáson egyértelműen Fekete-Győr szereplése a miniszterelnök jelölti versenyben, ahol utolsó helyet ért el, 3,4%-kal. A párt több sikert is elért az egyéni választókerületekben, összesen 15 EVK-ban nyertek jelöltjeik, több helyen elsöprő többséggel. Ilyen például Orosz Anna nyeresége Gy. Németh Erzsébet felett Újbudán, vagy Hadházy fölényes győzelme Zuglóban. Ez utóbbi javíthatott a párt megítélésén, mivel a Momentum kitartó kampánnyal érte el, hogy a többi párt kihátráljon a nagy port kavaró korrupciós ügyekkel vádolt Tóth Csaba mögül. További pozitívum a Momentum számára, hogy a főváros

budai oldalán három országosan ismert DK-s politikussal szemben tudtak nyerni az előválasztáson.

Márki-Zay Péter

Márki-Zay harmadik helyet szerzett a miniszterelnök jelölti versenyben, alig 7 százalékponttal maradva le Karácsony mögött és több, mint 6 százalékponttal megelőzve Jakabot. Számára a vitáknak nagy jelentősége volt, hiszen pártnélkülisége miatt versenyhátrányban volt mozgósítás, ismertség és erőforrások terén a többi jelölthöz képest. Márki-Zay az előválasztás egyik nyertese, hiszen fel tudott kerülni a térképre mögötte álló párt és annak infrastruktúrája nélkül. Ugyanakkor pártnélkülisége előnyt is jelenthetett, ezáltal szimpatikusabbá válhatott a szavazók szemében, sok protestszavazatot gyűjthetett be - erre tudatosan épített is, rendszeresen kritizálta az ellenzéki pártokat. Jelölti szinten sok nyertes mögé állt be a Mindenki Magyarországa Mozgalom, ám kérdés, hogy ezek a jelöltek mennyire hozzájuk, és mennyire az őket befogadó frakciókhoz (elsősorban a Jobbikhoz) kötődnek. A "civiliek" közül egyedül Bana Tibor és maga Márki-Zay Péter tudott nyerni saját erejéből, őket támogató nagypárt segítségével nélkül (noha a hódmezővásárhelyi polgármestert a DK-n kívül mindenki támogatta, győzelmét aligha nekik köszönheti), mindkettő igen nehezen nyerhető körzetben.

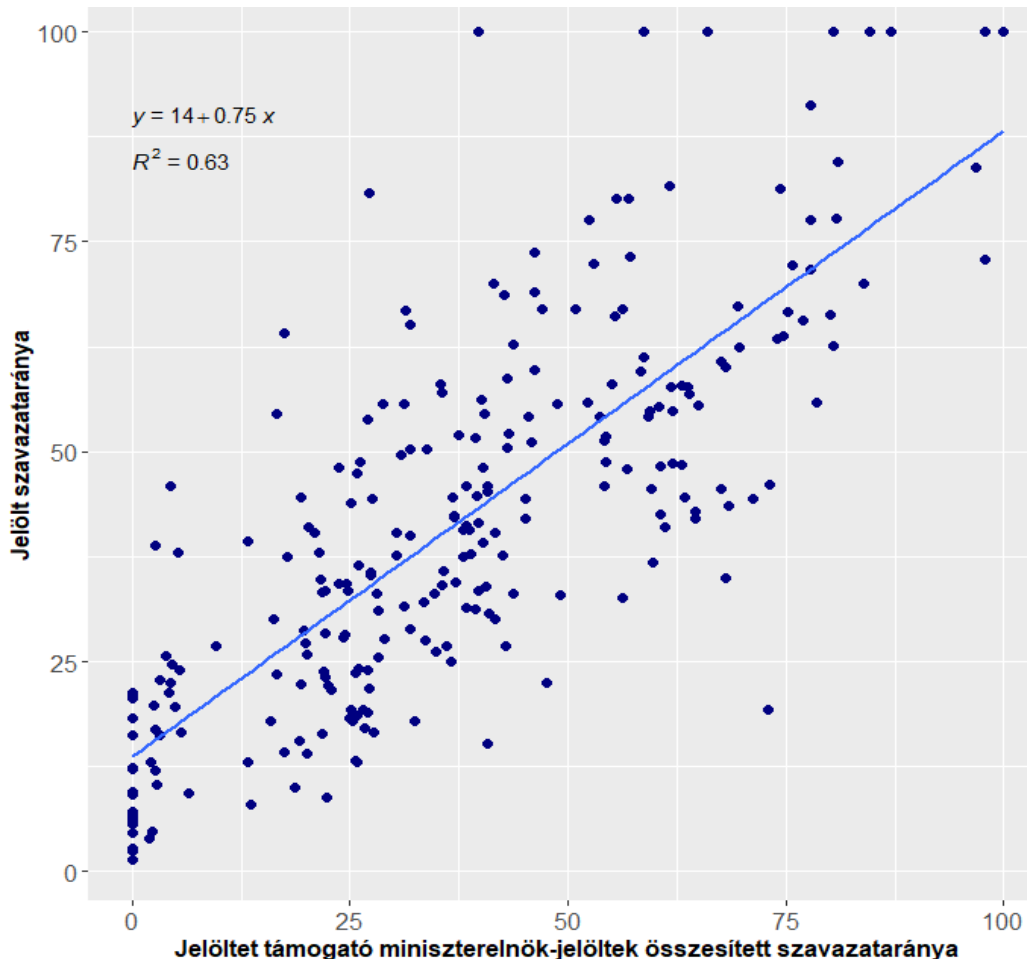
A miniszterelnök-jelöltek és az általuk támogatott helyi jelöltekre leadott szavazatok közötti összefüggés

Megvizsgáltuk korrelációs értékek kiszámításával azt is, hogy milyen összefüggés van az egyes helyi jelöltek szavazataránya és ugyanazokban a körzetekben az adott jelöltet támogató miniszterelnök-jelöltekre leadott összesített szavazati arány között. Az 7. ábrán minden pont egy indulót jelez, és az X tengelyen az adott jelöltet támogató miniszterelnök-jelöltekre leadott szavazatok találjuk (százalékos arányok összege), míg az Y tengelyen annak megfelelően helyezkedik el a pont, hogy a helyi jelölt hány %-ot ért el az előválasztáson. Például Remes Gábor Somogy 2 körzetben indult, ahol az őt támogató Dobrev 36,08%-ot és az őt szintén támogató Karácsony 11,47%-ot ért el. Vagyis az őt támogató miniszterelnök-jelöltek (Karácsony és Dobrev) összesített szavazataránya 47,55%. Az X tengelyen ennek megfelelően, az Y tengelyen pedig a saját szavazataránya (22,48%) szerint helyezkedik el a jelölt.

A 0.63 R-négyzet pozitív összefüggést jelez, azaz minél többen támogatták egy adott jelöltet támogató miniszterelnök jelöltek egy körzetben, annál jobban szerepelt maga a jelölt is az előválasztáson. Körzettípusonként némileg eltér ez a trend, az ellenzéki körzetekben gyengébb összefüggés (R-négyzet = 0,54), fideszes körzetekben átlaghoz hasonló (R-négyzet = 0,63) billegő körzetekben erősebb összefüggés (R-négyzet = 0,74) figyelhető meg. Ez alapján az ellenzéki körzetek szavazói átlagosan kevésbé vették figyelembe, hogy az általuk preferált miniszterelnök-

jelölt kit támogat a körzetben, feltehetően azért, mert ott ismertebbek voltak a jelöltek, így a szavazóknak nem volt annyira szükségük a párttámogatásra, mint addicionális információra.

7. ábra - Az egyes helyi jelöltek szavazataránya és ugyanazokban a körzetekben az adott jelöltet támogató miniszterelnök-jelöltekre leadott összesített szavazati arány



Azt is megvizsgáltuk, hogy kik képviselik a szélsőértékeket a jelöltet támogató miniszterelnökök összesített szavazataránya és a jelöltre leadott szavazatarányok különbségének tekintetében.

A következő táblázatban (2. táblázat) azokat a jelölteket láthatjuk, akik "felülmúlták" az őket támogató miniszterelnökök adott választókerületben elért eredményét. Kivettük azokat a felsorolásból, akik egyedüli indulóként a szavazatok jelentős hányadát "automatikusan" magukénak tudhatják. Hadházy kivételével minden ilyen jelötnél '100%' szerepelne a számításban.

Ilyen jelölt többek közt Bana Tibor, a Mindenki Magyarországa Mozgalom jelöltje, Vas 3-mas kerületben, aki 67 százalékkal megnyerte az előválasztást a körzetében, míg az őt

miniszterelnökként egyedülként támogató Márki-Zay Péter kevesebb, mint fele ennyit, 31%-ot ért el a körzetben.

2. táblázat - Legnagyobb különbség a helyi jelölt javára

jelölt neve	körzet	jelöltre leadott szavazatok aránya	miniszterelnök jelöltekre leadott szavazatok aránya					a jelöltet támogató miniszterelnökök szavazatainak az aránya összeadva	különbség (jelölt szavazataránya - a jelöltet támogatók szavazatainak az aránya összeadva)
			Fekete-Győr András (%)	Jakab Péter (%)	Dobrev Klára (%)	Márki-Zay Péter (%)	Karácsony Gergely (%)		
Komjáthi Imre	Bp 17	35	3	9	39	19	29	68	-33
Hegedűs Péter	Pest 6	45	5	12	31	24	37	73	-28
Bozsolik Róbert, dr.	Tolna 1	44	2	17	35	19	26	71	-27
Hegedűs Andrea	BAZ 2	46	2	23	36	15	25	73	-27
Turó Vilmos	Jász 3	15	2	24	41	15	18	41	-26
Remes Gábor	Somogy 2	22	1	41	36	10	11	48	-25
Kertész Éva	Fejér 5	73	2	43	20	20	14	98	-25
Arató Gergely	Bp 9	44	4	8	40	21	27	68	-25
Tonzor Péter	Pest 5	33	4	33	10	23	30	56	-24
Czuth Zoltán László	Zala 2	37	4	9	32	27	28	60	-23

A 3. táblázatban pedig azokat a jelölteket találjuk, akik rosszabbul teljesítettek az őket támogató miniszterelnök-jelöltek helyi eredményéhez képest. Itt szerepel például az MSZP-s Komjáthi Imre, akit a Momentum jelöltje, Szabó Szabolcs 65% vs. 34%-ra legyőzött Budapest 17. számú választókerületében, míg ugyanebben a kerületben az őt támogató Karácsony és Dobrev összesen 68%-ot értek el. Azaz a körzetben sok választó szavazott a miniszterelnök-jelöltek közül Dobrevre vagy Karácsonyra és ezzel egyidejűleg a helyi jelöltek közül a Momentum jelöltjére. Ez alighanem Szabó Szabolcs, az inkumbens képviselő helyi ismertségével magyarázható. Egy másik körzetben, Borsod 2-es választókerületben Dobrev, Jakab és Márki-Zay együttes támogatása nem tudott nyereséget hozni a DK-s Hegedűs Andreának. Nagy valószínűséggel a Dobrev szavazók leszavazták a helyi DK-s jelöltre, de a Márki-Zay és Jakab szimpatizánsok már nem a Jobbik, illetve MMM logóját követték a helyi jelölt kiválasztása során.

3. táblázat - Legnagyobb különbség a miniszterelnök-jelölt javára

jelölt neve	közvet	jelöltre leadott szavazatok aránya	miniszterelnök jelöltekre leadott szavazatok aránya					a jelöltet támogató miniszterelnökök szavazatainak az aránya összeadva	különbség (jelölt szavazataránya - a jelöltet támogatók szavazatainak az aránya összeadva)
			Fekete-Győr András (%)	Jakab Péter (%)	Dobrev Klára (%)	Márki-Zay Péter (%)	Karácsony Gergely (%)		
Bana Tibor (MMM)	Vas 3	67	3	15	31	31	19	31	35
Szabó Szabolcs (Momentum)	Bp 17	65	3	9	39	19	29	32	33
Tompos Márton (Momentum)	Bp 5	38	5	6	25	22	43	5	33
Gér Mihály (Párbeszéd)	Pest 10	70	2	16	42	17	23	41	29
Varga László (MSZP)	BAZ 2	54	2	23	36	15	25	27	29
Harangozó Tamás (MSZP)	Tolna 1	56	2	17	35	19	26	29	29
Elekes István (Momentum)	Zala 2	39	4	9	32	27	28	13	26
Kunhalmi Ágnes (MSZP)	Bp 15	69	3	8	38	19	32	43	26
Szántai László (Momentum)	Hajdú 4	45	3	17	39	15	26	19	25
Ander Balázs (Jobbik)	Somogy 2	78	1	41	36	10	11	52	25

A szélsőértékek alapján látható, hogy elsősorban a helyben ismert, beágyazott jelöltek teljesítettek felül, illetve néhány momentumos politikus is: ő esetükben, a "bázis", a miniszterelnök-jelöltjük támogatottsági szintje volt alacsony. Ezzel együtt is figyelemre méltó például Tompos Márton eredménye, aki inkumbens jelölttel szemben tudott sok olyan szavazót megnyerni, akik nem az ő miniszterelnök-jelöltjét támogatták.

Miniszterelnök-jelöltek

Az előző és a mostani elemzésünk fókuszában is az egyéni választókerületi küzdelem volt, a második fordulóban azonban csak miniszterelnök-jelöltek között lehet majd választani. Az elemzők között az volt a többségi vélemény, hogyha létrejön az összefogás Márki-Zay Péter és Karácsony Gergely között, akkor az – Fekete-Győr András híveivel kiegészülve – többséget jelent Dobrev Klárával szemben. A két polgármester közötti elhúzódó tárgyalások azonban mindenképpen rontottak pozíciójukon. Ráadásul a második forduló is mozgósítási verseny lesz, ahol a DK szervezettségét nem szabad alábecsülni. Akkor sem lett volna könnyű legyőzniük Dobrevet, hogy gyorsan megállapodtak volna.

- Dobrev hívei alighanem legalább akkora számban fognak ismét szavazni, mint tették azt az első fordulóban.
- A Karácsony mögött álló gépezet kevésbé hatékony mobilizálásban, ezért kérdés, hogy ő is el tudja-e vinni még egyszer a rá szavazókat. Sok választó nem is tudja, hogy egyáltalán lesz második forduló. A hódmezővásárhelyi polgármester mögött pedig lelkes aktivisták sokasága áll, de az erőforrás-hiány miatt nem beszélhetünk gépezetről.
- Míg az első forduló előtt minden ellenzéki párt maximális fordulatszámra pörgött, több száz aktivistával, utcai kitelepüléssel, szórólapokkal, közösségi médiahirdetésekkkel, addig a második forduló előtt hasonló volumenű nyilvánosan észlelhető kampánytevékenységet nem tapasztaltunk.
- Ha Márki-Zay lép vissza, a választóinak egy része biztosan át fog szavazni Karácsonyra, azonban sok olyan protestszavazatot is begyűjtött a hódmezővásárhelyi polgármester, akiknek egy része Karácsony elleni tiltakozás is volt, nemcsak Dobrev elleni. Ha Karácsony lép vissza, akkor pedig a baloldali, jórészt idősekből álló törzsközönség egy része voksolhat inkább Dobrevre, Márki-Zay helyett.
- Kutatások alapján is nehéz előre jelezni a részvételi szándékot és a másodlagos preferenciák alakulását. A sajtóban megjelenő felmérések erre nem alkalmasak – és politikai döntéseket amúgy sem szerencsés kizárólag közvélemény-kutatások alapján meghozni. Az viszont biztos, hogy a két polgármester egyezkedése túlságosan elhúzódik, minden egyes megállapodás nélküli nap Dobrev esélyeit növeli.
- Becslésünk szerint a DK Dobrev közel 220 ezres táborát ismét mobilizálni fogja, sőt, talán minimálisan növelni is. Annak ugyanakkor nem látjuk jelét, hogy érdemi, nagyságrendi bővülés lenne. A két polgármester „szövetségének” mobilizáló erejét már nehezebb felmérni. Mindenesetre félmillió feletti részvétel valószínűleg a Karácsony-Márki-Zay párosnak kedvezhet, az alatti viszont inkább Dobrevnek. Természetesen csak akkor, ha egyikük visszalép.

- Ha végül egyik polgármester sem lép vissza, akkor minimális esélyük maradt Dobrev győzelmének megakadályozására, ebben az esetben az a valószínű, hogy Dobrev még nagyobb fölényrel nyer, mint az első fordulóban.

Borítókép forrása: 444.hu, <https://444.hu/2021/09/30/itt-kovetheti-folyamatosan-az-elovalasztas-allasat>